

Bruxelles, 7.7.2017.
COM(2017) 372 final

IZVJEŠĆE KOMISIJE VIJEĆU I EUROPSKOM PARLAMENTU

Jedanaesto godišnje izvješće za 2016. o provedbi pomoći Zajednice na temelju Uredbe Vijeća (EZ) br. 389/2006 od 27. veljače 2006. o uspostavljanju instrumenta financijske potpore za poticanje gospodarskog razvoja turske zajednice na Cipru

IZVJEŠĆE KOMISIJE VIJEĆU I EUROPSKOM PARLAMENTU

Jedanaesto godišnje izvješće za 2016. o provedbi pomoći Zajednice na temelju Uredbe Vijeća (EZ) br. 389/2006 od 27. veljače 2006. o uspostavljanju instrumenta financijske potpore za poticanje gospodarskog razvoja turske zajednice na Cipru

1. UVOD

Uredba Vijeća (EZ) br. 389/2006¹ („Uredba o pomoći”) temelj je za pružanje pomoći turskoj zajednici na Cipru (TZC) te se njome zahtijeva podnošenje godišnjeg izvješća Vijeću i Europskom parlamentu. Ovim se izvješćem obuhvaća 2016. godina.

2. PROGRAMIRANJE POMOĆI

Od 2006. do kraja 2016. za aktivnosti u okviru Uredbe o pomoći namijenjeno je 450,2 milijuna EUR. U prosincu 2016. za godišnji program za 2016. odobren je iznos od 33 408 392 EUR². Višegodišnjim financijskim okvirom (VFO) za razdoblje 2014. – 2020. programu je, zahvaljujući odredbi o stabilnom godišnjem financiranju, omogućena višegodišnja perspektiva. Program pomoći je, međutim, privremene prirode i cilj mu je olakšati ponovno ujedinjenje Cipra, a Uredbom o pomoći i Uredbom Vijeća br. 1311/2013³ kojom se uspostavlja VFO, omogućuje se revizija u slučaju ponovnog ujedinjenja.

3. MEHANIZMI PROVEDBE

Program se provodi na područjima Republike Cipra u kojima vlada Republike Cipra nema stvarnu kontrolu i u kojima je primjena pravne stečevine privremeno obustavljena na temelju Protokola br. 10 Ugovora o pristupanju. Pomoć se provodi prvenstveno izravnim upravljanjem Europske komisije, no nekim se projektima neizravno upravlja u okviru Programa Ujedinjenih naroda za razvoj (UNDP) te aktivnosti Europske banke za obnovu i razvoj (EBRD) i *British Councila*.

Komisija djeluje u jedinstvenom političkom, pravnom i diplomatskom kontekstu. Za provedbu programa potrebni su *ad hoc* dogovori, uz istovremeno poštovanje načela dobrog financijskog upravljanja. Kod programa pomoći koje financira EU pravni okvir za razvojnu pomoć u uobičajenim se okolnostima uspostavlja sporazumima s vladom korisnicom. Takvi se sporazumi ne mogu sklopiti za pomoć TZC-u. Upravljanje potencijalnim rizikom i njegovo smanjenje dio su odgovornosti Komisije, a donesene mjere uključuju intenzivno praćenje ugovora i pružanje potpore korisnicima, revidirane uvjete plaćanja te oprezan pristup u pogledu uporabe bankovnih jamstava. Pomoć uključuje znatan iznos bespovratnih sredstava, u pogledu kojih je potrebno intenzivno upravljanje resursima.

Kako bi se u tom okruženju osigurala uspješna i održiva provedba, TZC se mora u potpunosti uključiti u postupak uvođenja pravne stečevine nakon postizanja rješenja.

Skupina zadužena za program djeluje preko Ureda EU-a za podršku programu (EUPSO) u sjevernom dijelu Nikozije. Predstavništvo Komisije na Cipru ujedno diljem otoka organizira sastanke, seminare i konferencije za novinare te komunicira s ciparskom javnošću, među ostalim i o programu pomoći, a to se obavlja i preko

¹ SL L 65, 7.3.2006., str 5.

² Odluka Komisije C(2016)6688.

³ SL L 347, 2.12.2013., str 884.

informativne točke EU-a, projekta koji se i sam financira u okviru programa pomoći.

4. PROVEDBA TIJEKOM RAZDOBLJA IZVJEŠĆIVANJA

4.1. Opći pregled

Komisija nastavlja provoditi Uredbu o pomoći s općim ciljem podupiranja ponovnog ujedinjenja. Komisija je spremna prilagoditi program u slučaju postizanja bilo kakvih dogovora tijekom pregovora o rješenju te su poduzete mjere za financiranje otvaranja dviju novih prijelaznih točaka kao mjere za izgradnju povjerenja.

Aktivnosti u 2016. obuhvaćale su nastavak niza pokrenutih i uspješnih projekata kao što su stipendije EU-a i mjere za izgradnju povjerenja kojima se podupire rad Odbora za nestale osobe i Tehničkog odbora za kulturnu baštinu.

Pomoć ključnim gospodarskim sektorima koji se pripremaju za postizanje rješenja pojačana je projektima za razvoj privatnog sektora, ruralnih resursa te ljudskih potencijala.

I dalje postoje znatne razlike u kapacitetu korisnikâ da učinkovito provedu pravnu stečevinu te je za ostvarenje tog cilja potrebna opsežna prilagodba. No TZC sad ipak bolje razumije te izazove.

Bespovratna sredstva i dalje su bitan element programa. Komisija je nastavila dodjeljivati poslove vanjskim izvršiteljima kako bi se osiguralo da bespovratna sredstva pravovremeno i učinkovito stignu do korisnika.

Odjel za upravljanje projektima, uspostavljen ugovorom o uslugama tehničke pomoći, od 2008. pruža usluge za potporu provedbi programâ dodjele bespovratnih sredstava. Taj Odjel za upravljanje projektima i dalje pruža veliku pomoć Komisiji u pogledu povećane učinkovitosti i pouzdanosti operativnog upravljanja, provedbe i praćenja programâ dodjele bespovratnih sredstava.

I dalje postoji problem s ugovorom o izgradnji kanalizacijske mreže u Famagusti koji je Komisija raskinula u prosincu 2013. Spor s bivšim izvođačem radova nije okončan. Međutim, projektantska tvrtka s kojom je Komisija sklopila ugovor provela je 2016. temeljitu studiju o nužnim popravcima, njihovim troškovima i odgovarajućoj natječajnoj dokumentaciji. Ta se studija trenutačno dovršava.

Na kraju godine na snazi su u okviru programa ukupno bila 252 ugovora.

U pogledu Komisijine administracije, zadaće i resursi bivše Radne skupine za tursku zajednicu na Cipru prebačeni su 2016. u Službu za potporu strukturnim reformama koja djeluje u okviru Glavnog tajništva. Služba za potporu strukturnim reformama ima zadaću koordinacije rada svih službi Komisije uključenih u podupiranje procesa postizanja rješenja pod pokroviteljstvom UN-a. Zajedno sa skupinom koja pruža potporu osobnom predstavniku predsjednika Junckera ona čini novi odjel za „potporu postizanju rješenja za Cipar”. Tim prebacivanjem nisu promijenjene ovlasti Komisije na temelju Uredbe o pomoći.

4.2. Napredak po ciljevima

Opći je cilj programa pomoći olakšati ponovno ujedinjenje Cipra poticanjem gospodarskog razvoja TZC-a, s posebnim naglaskom na gospodarsku integraciju otoka, na poboljšanje kontakata između dviju zajednica i s EU-om te na pripreme za

pravnu stečevinu. Aktivnosti poduzete 2016. s obzirom na svaki od ciljeva Uredbe o pomoći bile su kako slijedi:

4.2.1. *Cilj 1.: razvoj i restrukturiranje infrastrukture*

Dio telekomunikacijske opreme mreže nove generacije za pružanje podatkovnih (internetskih) usluga, koji je već prije privremeno preuzet, radio je bez većih problema. Međutim, modul za naplatu koji je potreban za pružanje glasovnih usluga još nije završen. S dobavljačem se raspravljalo o načinu i vremenu provođenja konačnih testova za izdavanje cjelovite potvrde o privremenom preuzimanju 2017.

Nastavilo se pružanje tehničke pomoći u području sigurnosti prometa radi praćenja korisnika u reformama u tom sektoru. Nakon sveobuhvatne procjene stanja, rad je usmjeren na izmjenu postupka registracije vozila kao prvog koraka u uspostavi sustava tehničkog pregleda vozila usklađenog s međunarodnim standardima.

Nikozijsko postrojenje za pročišćavanje otpadnih voda (WWTP) kojim se koriste obje zajednice na lokaciji Mia Milia/Haspolat od 2012. proizvodi čistu tekućinu, no još treba provesti niz projekata povezanih s time. Ostvaren je zapažen napredak u vezi s projektiranjem novog odvodnog kanala kojim će se koristiti cijela Nikozija i koji će biti povezan s WWTP-om za obje zajednice te su pokrenute pripreme za javni natječaj za radove na izgradnji kanalizacije. Dvije su zajednice postigle sporazum o zajedničkom korištenju pročišćene tekućine iz WWTP-a, a u tijeku su izrada studije izvedivosti sustava raspodjele do tampon-zone i njegovo projektiranje te pomoć u promicanju upotrebe u poljoprivredi stabiliziranog kanalizacijskog mulja koji se proizvodi u postrojenju.

Projektantska tvrtka provela je 2016. studiju radi utvrđivanja nužnih popravaka kanalizacijske mreže u Famagusti i s njima povezanih troškova. Ta se studija trenutačno dovršava.

Pomoć u sektoru krutog otpada nastavila se primjenom različitih mjera. Ugradnja novog sterilizacijskog postrojenja za zbrinjavanje opasnog medicinskog otpada odgođena je jer prostori korisnika nisu bili spremni za smještaj nove opreme. To je naposljetku riješeno te je provedba projekta nastavljena krajem godine. Pripremljena je i natječajna dokumentacija za proširenje kapaciteta odlagališta Koutsoventis/Güngör, uključujući specifikacije za postrojenje za pročišćavanje procjednih voda s odlagališta. Isporučena su četiri kamiona za prijevoz otpada kojima se pojačava vozni park dostupan lokalnim zajednicama za prijevoz otpada do središnjeg odlagališta. Međutim, za dodatna ulaganja u kamione za otpad te u ostalu infrastrukturu za gospodarenje otpadom (postaje za pretovar otpada, zatvaranje nezakonitih odlagališta) potrebna je daljnja priprema na strani korisnika. Pripremljen je projekt za uspostavu sustava za prikupljanje, prijevoz i središnje zbrinjavanje nusproizvoda životinjskog podrijetla koji su najopasniji za ljudsko zdravlje te je za njega proveden javni natječaj. Konačno, gospodarenje krutim otpadom rješavalo se i u okviru programa dodjele bespovratnih sredstava kojima se podupiru civilno društvo i lokalne zajednice.

Korisnik je obavijestio Komisiju da s pomoću vlastitih proračunskih sredstava želi preuzeti dovršetak izgradnje informacijskih i upravljačkih središta u četirima potencijalnim područjima ekološke mreže *Natura 2000*. Ti djelomično izgrađeni objekti bili su predmet ugovora raskinutog 2011. i trebali su biti završeni u okviru Sporazuma o delegiranju s UNDP-om koji je potpisan 2014.

4.2.2. *Cilj 2.: promicanje društvenog i gospodarskog razvoja*

Nastavljen je projekt tehničke pomoći privatnom sektoru (TAPS) koji je pokrenut u studenome 2015. Cilj je tog projekta promicanje rasta privatnog sektora i otvaranje novih radnih mjesta u njemu. Njime se lokalnim tijelima pruža tehnička pomoć u pripremi za primjenu pravne stečevine u područjima povezanim s razvojem privatnog sektora. Ta potpora pruža se u obliku izrade analitičkih studija i pripreme strategija, uključujući, primjerice, dovršenje strategije i akcijskog plana za mala i srednja poduzeća. Njime se također pomaže mikropoduzećima i malim poduzećima u pripremi za pravnu stečevinu podupiranjem organizacija za potporu poslovanju koje pojačavaju organizacijske kapacitete i kapacitete za pružanje usluga mikropoduzeća.

U rujnu 2016. potpisan je jedan ugovor s vanjskim stručnjakom za izradu procjene održivosti strategije za inovacije u skladu s programom Obzor 2020. i konceptom pametnog rasta te za ispitivanje mogućih obrazaca integracije s područjima koje kontrolira vlada.

Osim toga, u veljači 2016. s EBRD-om je potpisan Sporazum o delegiranju kojim se poduzećima ciparskih Turaka odobrava pristup kreditima te se lokalnim poslovnim konzultantima osigurava potpora za izgradnju kapaciteta. Poduzeća dobivaju i izravnu potporu na temelju bespovratnih sredstava. Krajem 2016. i dalje su u tijeku bila 24 projekta financirana u okviru programa dodjele bespovratnih sredstava *Razvoj malih i srednjih poduzeća: modernizacija proizvoda i usluga*.

U području ruralnog razvoja pokrenuta je tehnička pomoć za razvoj kapaciteta poljoprivrednih savjetodavnih službi, uključujući pripremu strategije. Od 39 projekata kojima su 2013. dodijeljena sredstva u okviru Trećeg programa dodjele bespovratnih sredstava za ruralni razvoj još 13 ih je uspješno dovršeno 2016.

U 2016. nastavila se tehnička pomoć za jačanje kapaciteta veterinarske službe radi osiguravanja i praćenja poštovanja standarda zdravlja životinja i drugih sanitarnih zahtjeva za kontrolu bolesti životinja te buduću trgovinu proizvodima životinjskog podrijetla, koja je započela sredinom 2015. To je i dalje osobito zahtjevna zadaća.

Pokrenut je program mjeriteljstva kako bi se analitičke službe u turskoj zajednici na Cipru razvile do razine na kojoj se na njih može osloniti u pogledu analize prehrambenih i poljoprivrednih proizvoda u skladu sa zahtjevima iz pravne stečevine EU-a u ključnim područjima.

Dana 8. travnja 2016. objavljen je četvrti poziv na dostavu prijedloga za razvoj zajednice s dodijeljenim proračunom od 4,85 milijuna EUR. Tim se novim programom dodjele bespovratnih sredstava lokalnim zajednicama pruža prilika za podnošenje prijedloga za poboljšanje učinkovitosti i kvalitete usluga. Glavni su prioriteti usluge gospodarenja otpadom, usluge čišćenja i usluge zaštite okoliša, socijalne usluge usmjerene na starije osobe, žene, djecu i mlade, zalutale životinje, usluge upravljanja, usluge suzbijanja nametnika te izgradnja kapaciteta i jačanje upravljačkih struktura. U tijeku je evaluacija zaprimljenih prijedloga.

U *obrazovnom sektoru* 2016. je dodijeljeno 15 potpora u okviru programa za *inovacije i promjene u obrazovanju* VI., vrijednog 1,5 milijuna EUR. Među njihovim su ciljevima jačanje kapaciteta za podučavanje/učenje, zajednički projekti sa školama ciparskih Grka te poboljšanje kapaciteta za poduzetništvo i cjeloživotno učenje. Od tih 15 projekata njih 9 provodi se u školama, a 6 u organizacijama za cjeloživotno učenje.

Novi program dodjele bespovratnih sredstava za *inovacije i promjene u obrazovanju VII*, vrijedan 1,5 milijuna EUR, pokrenut je u prvoj polovini 2016. te su njime obuhvaćeni isti ciljevi kao i u prethodnom pozivu na dostavu prijedloga. U tijeku je i evaluacija prijedloga.

Drugi projekt tehničke pomoći za Strukovno obrazovanje, osposobljavanje i tržište rada (VETLAM II.) bio je 2016. usmjeren prije svega na pregled i ažuriranje kvalifikacijskog okvira i na izgradnju kapaciteta službi za zapošljavanje. Završetak projekta planira se za studeni 2018.

Na temelju rezultata prethodnih analiza, u drugoj fazi programa gospodarskog praćenja koji je provodila Svjetska banka pružene su dodatne dubinske analize i tehnička pomoć u važnim područjima. Program je bio usmjeren na fiskalnu analizu, financijski održiva tijela javne uprave, gospodarske učinke ponovnog ujedinjenja povezane s trgovinom, razvoj privatnog sektora i društvenu uključenost te praćenje makroekonomskih pokazatelja. Završetak tog programa planira se za drugu polovinu 2017.

4.2.3. *Cilj 3.: podrška pomirenju, mjere za jačanje povjerenja i podrška civilnom društvu*

Odbor za nestale osobe, uz potporu iz programa pomoći preko neizravnog upravljanja dogovorenog s UNDP-om, nastavio je terenski i laboratorijski rad. Od ukupno 2001 nestale osobe odbor je do kraja 2016. ekshumirao posmrtno ostatke 1192 osobe, od kojih je 740 identificirano analizom DNK-a. Nakon usporavanja stope identifikacija tijekom 2015. zbog provjere postupaka ispitivanja DNK-a, stopa identifikacija popela se 2016. na visoke brojke zabilježene 2013. i 2014. Otvorena su dodatna radna mjesta za istražitelje, a u srpnju je pokrenut projekt arhiviranja. Vjerski su vođe u veljači 2016. zajednički pozvali Ciprane da pruže informacije koje imaju. Objavljena je knjiga o radu znanstvenika iz tog odbora na trima jezicima. Predstavljena je na Cipru i na događanjima u Ujedinjenim narodima u New Yorku, u Međunarodnom odboru Crvenog križa u Ženevi te u Europskom parlamentu u Bruxellesu, gdje su predsjednici Schultz i Juncker ponovno izrazili svoju punu potporu tom projektu koji je neophodan za pomirbu na Cipru. U prosincu 2016. proširen je Sporazum o delegiranju s UNDP-om kako bi se i 2017. osiguralo financiranje rada Odbora za nestale osobe u vrijednosti od 2,6 milijuna EUR. Daljnja potpora EU-a aktivnostima Odbora za nestale osobe temeljit će se na njegovoj ažuriranoj strategiji za razdoblje 2018. – 2020. Ukupno gledajući, u razdoblju 2006. – 2016. doprinos EU-a iznosio je više od 80 % ukupnog iznosa koji su za taj odbor osigurali svi donatori.

Zaštita kulturne baštine preko Tehničkog odbora za kulturnu baštinu u kojem sudjeluju obje zajednice i dalje je ključna sastavnica mjera za pomirbu i izgradnju povjerenja u okviru programa pomoći. Tijekom 2016. jedna od najvažnijih stvari u provedbi programa bio je početak konzervatorskih mjera na utvrdi Martinengo i na mletačkim zidinama između Arsenala i tornja/tvrđave Othello u Famagusti. U 2016. počeli su i konzervatorski radovi na maronitskoj crkvi Agia Marina/Gurpinar smještenoj na vojnom području kojoj je 2016. konačno omogućen pristup. Tijekom 2016. završena je prva faza konzervatorskih radova na crkvi Agios Panteleimonas u selu Myrtou/Çamlıbel.

U prosincu 2016. s UNDP-om je potpisan Sporazum o delegiranju za petu fazu programa zaštite kulturne baštine. Posebna pozornost i ubuduće će se posvećivati tome da o očuvanju i održavanju obnovljenih objekata brinu korisničke zajednice.

Komisija je 2015. brzo odgovorila na inicijativu dvaju ciparskih vođa za nove mjere izgradnje povjerenja preraspodjelom sredstava potrebnih za otvaranje dvaju novih prijelaznih točaka na lokacijama Deryneia i Lefka-Apliki. Početkom 2016. s UNDP-om je potpisan Sporazum o delegiranju za radove sjeverno od zelene crte razgraničenja čiji se dovršetak očekuje u prvoj polovini 2017.

U 2016. nastavila se potpora civilnom društvu. U 2016. nastavila se tehnička pomoć (Civilni prostor) kojom se osigurava izgradnja kapaciteta organizacija civilnog društva i poticanje umrežavanja i zajedničkih aktivnosti organizacija civilnog društva ciparskih Grka i drugih organizacija civilnog društva EU-a. Napori su u početku bili usmjereni na stvaranje okruženja u kojem se omogućuje razvoj civilnog društva i potiču inicijative aktivnog građanstva s pomoću mehanizma „Civilni rast”. Osim toga, u 2016. još je u tijeku bilo 18 potpora dodijeljenih u okviru programâ dodjele bespovratnih sredstava „Civilno društvo u akciji IV. i V.”. Njima su financirana različita djelovanja u područjima zaštite okoliša, ljudskih prava, umjetnosti i sporta kojima se potiču sudjelovanje građana i razmjene između zajednica u tim područjima.

Svaka tri mjeseca sastajao se Forum civilnog društva, platforma na kojoj organizacije civilnog društva mogu izraziti svoja očekivanja i prioritete, koji je djelovao kao katalizator za zagovaranje organizacija civilnog društva te je promovirao aktivno građanstvo. Od sredine rujna do sredine listopada prvi se put održao cijeli mjesec aktivnosti organizacija civilnog društva pod nazivom „Festival otvorenih vrata” u cilju informiranja javnosti o prošlim i sadašnjim aktivnostima te promoviranja volontiranja osoba svih uzrasta. Tijekom Festivala više od 40 udruga, zaklada, platformi, inicijativa i aktivista otvorilo je svoja vrata i organiziralo više od 80 događanja, uključujući događanja otvorenih vrata i ostale aktivnosti usmjerene na zajednicu.

4.2.4. Cilj 4.: približavanje TZC-a Europskoj uniji

Upravljanje *stipendijama EU-a* za akademske godine 2014. – 2016. delegirano je *British Councilu*. Taj je dogovor produljen za dodatne tri godine Sporazumom o delegiranju potpisanom u prosincu 2016. s *British Councilom* za akademske godine 2017. – 2020. Zahvaljujući 1,92 milijuna EUR dostupnih u okviru poziva za 2016. omogućeno je financiranje 151 stipendije u akademskoj godini 2016./2017. Tim stipendijama u nekoliko se država članica EU-a podupiralo mlade studente tijekom prve godine preddiplomskih studija, studente na diplomskom i doktorskom studiju te istraživače i stručnjake u daljnjem razvoju njihovih vještina i znanja. Od 2007. naovamo programom stipendija osiguran je pristup stipendijama za više od 1000 studenata i stručnjaka koji su pripadnici turske zajednice na Cipru. Kontinuitet tog programa smatra se ključnim. Kao dio aktivnosti za upravljanje programom stipendija, *British Council* organizirao je dane pod nazivom „Studij u Europi” kako bi studentima omogućio dobivanje informacija o mogućnostima studiranja u EU-u. Nastavio je i razvijati mrežu bivših studenata te će pratiti njezin srednjoročni učinak, primjerice u pogledu stope povrata studenata na Cipar i stope uspješnosti u pronalaženju zaposlenja.

U turskoj zajednici na Cipru postoji velika potražnja za informacijama o EU-u. Početkom 2015. s radom je započela Informacijska točka EU-a, kojom se upravlja u suradnji s Predstavništvom Europske komisije na Cipru, s ukupnim proračunom od 1 545 000 EUR za razdoblje od 30 mjeseci. Njome je ostvarena visoka razina vidljivosti za EU, njegove politike i program pomoći. Dosad su u okviru projekta

informatijske točke EU-a održani različiti paneli/događanja o raznim temama, među kojima o zaštiti okoliša (voda, energija, gospodarenje otpadom, uključujući recikliranje, i biološka raznolikost), o organskoj poljoprivredi, zdravlju i zaštiti na radu, sigurnosti hrane, dobrobiti životinja i zdravlju životinja. Obuhvaćene su i teme kao što su ljudska prava, prava osoba s invaliditetom, prava djece, rodna ravnopravnost, prava LGBT osoba te prava potrošača. U okviru projekta informatijske točke EU-a 2016. organizirano je 47 događanja (od kojih 35 u Nikoziji), uključujući Dan Europe, Europski tjedan protiv rasizma, Europski tjedan mladih i Međunarodni dan mladih, Europsku noć istraživača, Dan EU-a za borbu protiv krijumčarenja ljudi, Tjedan mobilnosti i sigurnosti u prometu, Europski tjedan sporta te Europski tjedan MSP-ova. Ta događanja privukla su više od 4382 sudionika, što pokazuje povećanje interesa u zajednici (u događanjima održanima 2015. bilo je 2383 sudionika).

Tijekom 2016. podijeljeno je 5139 primjeraka informativnih materijala i 12 biltena (ukupno je od otvaranja informatijske točke podijeljeno 11 429 primjeraka informativnih materijala i 20 biltena). U lokalnim su medijima tijekom 2016. objavljena 564 novinska članka i 32 televizijska priloga (923 članka i 82 priloga od početka projekta). Popularnost tih aktivnosti potvrđuje se i prometom na stranici „Abbilgi” na Facebooku (3896 novih oznaka „sviđa mi se” 2016., čime je ukupan broj oznaka „sviđa mi se” od otvaranja stranice narastao na 8471). Preko informatijske točke EU-a podupiralo se i promicanje svih poziva na dostavu prijedloga i drugih projekata i događanja financiranih iz programa pomoći i to objavama/podsjetnicima na Facebooku, izlaganjem plakata u izlogu, organiziranjem događanja i pokretanjem projekata u javnom prostoru informatijske točke EU-a. Njome je uspostavljeno strateško partnerstvo s ostalim projektima koje financira EU i s projektima tehničke pomoći, kao što su Razvoj civilnog društva (Civilni prostor), Razvoj privatnog sektora, Iskorjenjivanje bolesti životinja i Gospodarenje otpadom, te s odgovarajućim odjelima i organizacijama civilnog društva u TZC-u.

4.2.5. *Ciljevi 5. – 6.: pripremanje turske zajednice na Cipru za uvođenje i provedbu pravne stečevine*

Komisijin Instrument za tehničku pomoć i razmjenu informacija (TAIEX) služi za provedbu ciljeva 5. i 6. Uredbe o pomoći i stoga pomaže u pripremi TZC-a za provedbu pravne stečevine s obzirom na povlačenje suspenzije nakon stupanja na snagu sveobuhvatnog rješenja ciparskog problema.

Pomoć se 2016. nastavila u vezi sa 16 istih glavnih područja ili „sektora” pravne stečevine kao i prethodnih godina. U 2016. organizirano je ukupno 220 događanja. Aktivnosti TAIEX-a uključivale su misije stručnjaka, tečajeve osposobljavanja, radionice i studijske posjete. Dionici TZC-a iskazali su znatno višu svijest o zahtjevima pravne stečevine u aktivnim sektorima TAIEX-a.

I dalje se podupire trgovina preko zelene crte razgraničenja (Uredba 866/2004). Neovisni su stručnjaci 2016. bili uključeni u redovite fitosanitarne inspekcije krumpira i proizvoda od citrusa, prikupljanje uzoraka meda za analizu i izradu ažuriranog popisa plovila čijim se ulovom može trgovati preko zelene crte razgraničenja.

4.3. Financijsko izvršenje (ugovori i plaćanja)

4.3.1. *Ugovaranje*

Pravne su obveze 2016. iznosile 15,5 milijuna EUR. Ukupni se iznos smanjio u odnosu na prethodnu godinu iako se povećao ukupni broj transakcija.

4.3.2. *Plaćanja*

Plaćanja su 2016. iznosila 21,4 milijuna EUR.

4.4. **Praćenje**

Komisija je izravno odgovorna za provedbu većine projekata (izravno upravljanje). Osoblje Komisije provodi vrlo visoki stupanj praćenja putem stalnih kontakata s izvođačima, provjera na terenu, sastanaka na lokaciji i sastanaka upravljačkih odbora. Odjel za upravljanje projektima nastavio je podupirati Komisiju praćenjem provedbe ugovora o bespovratnim sredstvima/projekata koji su dodijeljeni lokalnim zajednicama za njihov razvoj, malim i srednjim poduzećima i ruralnim poduzećima, organizacijama civilnog društva, školama i organizacijama za strukovno obrazovanje i osposobljavanje te potporom korisnicima bespovratnih sredstava u primjeni pravila EU-a za provedbu ugovora o bespovratnim sredstvima, uključujući i pravila o sekundarnoj nabavi.

TAIEX-ovo praćenje provodile su upravljačke projektne skupine čiji je rad usmjeren na analize, evaluacije napretka i planiranje za budućnost. Logistika TAIEX-a prati se mrežnim sustavom upravljanja TAIEX-a.

4.5. **Revizija i kontrola**

Početkom 2016. Europski revizorski sud podnio je izvješće o dodatnoj reviziji programa pomoći TZC-u iz 2012. Prema njegovim nalazima naknadne mjere nisu potrebne. Provedena je i detaljna vanjska revizija mehanizama unutarnje kontrole kako bi se utvrdila moguća poboljšanja pouzdanosti nakon što je Radna skupina 2015. prebačena u Glavnu upravu za regionalnu i urbanu politiku. Revizori su 2016. podnijeli izvješće te se na temelju njihovih nalaza usmjeravala integracija bivše Radne skupine u Službu za potporu strukturnim reformama. U jesen 2016. Glavna uprava za susjedsku politiku i pregovore o proširenju (GU NEAR) provela je *ex-post* reviziju odabranih transakcija plaćanja i s njima povezanih postupaka nabave i ugovaranja na temelju izravnog upravljanja te je izvijestila da u njima nije bilo materijalnih pogrešaka. Potpisan je ugovor za provjeru rashoda u okviru 15 ugovora o bespovratnim sredstvima dodijeljenih na temelju programa o dodjeli bespovratnih sredstava *Razvoj malih i srednjih poduzeća III.: modernizacija proizvoda i usluga*. Taj posao nastavit će se tijekom 2017.

4.6. **Evaluacija**

Za praćenje postupka uvođenja pravne stečevine u budućnosti će biti potrebno znatno poboljšati statistiku unutar TZC-a.

Nakon što je organizacija Equipo Argentino de Antropologia Forense (EAAF) 2014. obavila procjenu aktivnosti Odbora za nestale osobe, tijekom 2016. obavila je još nekoliko posjeta koji su bili posvećeni terenskim operacijama i osposobljavanju znanstvenika. S odjelom za upravljanje projektima ugovorena je *ex-post* evaluacija programâ dodjele bespovratnih sredstava za mala i srednja poduzeća te je njezin početak planiran za početak siječnja 2017.

4.7. **Informiranje, promidžba i vidljivost**

Ukupno je 2016. organizirano 138 aktivnosti za povećanje vidljivosti i komunikacijskih aktivnosti. Najvažniji događaji 2016. bili su: obilasci ruralnih

područja na četiri različite lokacije izvan Nikozije, pri čemu su sa ženskim skupinama razmijenjene informacije o politikama ruralnog razvoja EU-a te o dostupnoj potpori EU-a i mogućnostima u EU-u, kampanja informiranja javnosti za Tehnički odbor za kulturnu baštinu; razvijanje vještina mladih na nekoliko lokacija radi jačanja vještina traženja posla kod nezaposlenih mladih ljudi te promicanja lokalnih i europskih portala za zapošljavanje/volontiranje; Europski dan znanosti i zabave, na kojem je sudjelovalo 600 učenika srednjih škola. Dan Europe proslavljen je velikim događanjem na otvorenom s više od 450 sudionika. Zeleni tjedan proslavljen je nizom događanja, uključujući održavanje panela, prikazivanje filma, događanje na otvorenom u vezi s kampanjom podizanja svijesti te natjecanje u prikupljanju baterija tijekom kojeg je u 41 školi prikupljeno više od 2000 kg istrošenih baterija. Održano je i natjecanje za najbolji kratki videozapis o sigurnosti u prometu kako bi se među mladim ljudima podigla razina svijesti o sigurnosti.

4.8. Savjetovanja s Vladom Republike Cipra

Održavali su se sastanci s predstavnicima Vlade Republike Cipra, posebno u vrijeme posjeta viših dužnosnika Komisije otoku. Komisija se i dalje oslanja na suradnju s Vladom kad je riječ o provjeri prava vlasništva te održava i redovite sastanke sa Stalnim predstavništvom u Bruxellesu. U ožujku 2016., u organizaciji Ministarstva vanjskih poslova, Komisija je, kao i svake godine, predstavila opći razvoj događaja u okviru programa pomoći u prethodnoj godini.

5. ZAKLJUČCI

Komisija ostaje predana potpori procesu postizanja rješenja pod pokroviteljstvom UN-a i namjerava iskoristiti sve mogućnosti u okviru programa kako bi olakšala provedbu inicijativa koje proizlaze iz tog procesa.

Djelujući u okviru svojih šest ciljeva, Komisija nastavlja pružati pomoć na temelju Uredbe o pomoći kako bi se olakšalo ponovno ujedinjenje Cipra poticanjem gospodarskog razvoja turske zajednice na Cipru. Pokazalo se da potpora TAIEX-a i potpora projektima u okviru ciljeva 1. i 2. programa pomoći (ulaganja u infrastrukturu i opremu, bespovratna sredstva za tehničku pomoć) imaju pozitivan učinak na rad *ad hoc* odbora dviju zajednica za pripreme za EU, koji djeluje pod pokroviteljstvom UN-a, jer su sudionici iz TZC-a pokazali znatno višu razinu svijesti o pravnoj stečevini. Tijekom 2016. pomoć je i dalje bila usmjerena na područja koja su posebno problematična u pogledu usklađivanja s pravnom stečevinom u budućnosti.

S obzirom na ograničenja u pogledu kapaciteta, ograničen ljudski potencijal i financijska sredstva te nedovoljnu spremnost za uvođenje pravne stečevine u budućnosti, mora se pažljivo razmotriti održivost projekata. Komisija nastavlja aktivno podupirati posebno složene projekte u razdoblju nakon predaje ovlasti korisnicima. Međutim, veliki infrastrukturni projekti funkcioniraju te ih korisnici uspješno održavaju. Podaci o uspješnosti pomoći iz prošlosti i zrelost projekata odražavat će se u budućim postupcima programiranja.